

Dünya Sağlık Örgütü ve 7 Nisan Dünya Sağlık Günü

Yazan: Prof. Dr. RECEP AKDUR
Başkent Üni. Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD Bşk.

İnsanlık tarihinde en ağır salgınlar yaparak can alan iki hastalık veba ve koleradır. Veba 17. ve 18. Yüzyıla kadar daha baskın bir salgın ve ölüm nedeni iken, 1830'lu yıllardan sonra karantina önlemlerinin alınmaya başlaması ile şiddetini kaybetmiştir. Böylece en

sık dünya salgını (pandemi) yapan dolayısı ile de en çok can alan hastalık listesinin başına Kolera oturmuştur. 19. Yüzyılda birincisi (1817-1823), ikincisi (1829-1851), üçüncüsü (1852-1859), dördüncüsü (1863-1879), beşincisi (1881-1896) ve altıncısı (1899-1923) yılları

Dünyü Sağlık Örgütü WHO'nun logosu

arasında hüküm süren altı büyük dünya salgını yapmış ve binlerce insanın hayatına mal olmuştur.

Bu salgınlar Avrupa'da da etkili olmuş, bu nedenle de buradaki devletler arasında başta kolera olmak üzere bulaşıcı hastalıklarla mücadele için, iş birliği yapma düşünce ve gereksinimini ortaya çıkarmıştır. İkinci salgından sonra (1829-1851) ve bu gereksinime yanıt vermek üzere, 23 Temmuz 1851 tarihinde 12 ülkenin katıldığı I. Uluslararası Sağlık Konferansı Toplanmıştır. Konferans sonunda 137 maddeden oluşan bir Sağlık Yönetmeliği / *Health Regulation* kabul edilmiştir. Üçüncüsü 1866 yılında İstanbul'da toplanan bu konferanslar 19. Yüzyılın sonuna dek 12 kez toplanmıştır. Konferansa dahil olan ülkelerin girişimi ile 1907 yılında merkezi Paris'te bulunan Uluslararası Halk Sağlığı Bürosu kurulmuştur.

Amerika kıtasındaki devletler arasında da benzer çalışmalar yapılmış ve 1902 yılında merkezi Washington'da olan Amerika Sağlık

Örgütü, (Pan American Health Organization-PAHO) kurulmuştur.

Bu tarihleri izleyen yıllarda hemen hemen tüm uluslararası platformlarda sağlık alanında dünya ölçekli bir kuruluşun kurulması gündeme getirilmiş ve tartışılmıştır. Benzer bir şekilde 1945 yılında da San Francisco'da (ABD)

toplanan Birleşmiş Milletler Konferansı sırasında Çin ve Brezilyalı delegeler, bir kez daha "Uluslararası Sağlık Örgütü" kurulması fikrini ve teklifini gündeme getirmişlerdir. Teklif genel kurulda kabul görmüş ve bu örgütü kurma görevi BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi'ne verilmiştir. Ekonomik ve Sosyal Konsey, kuruluş çalışmalarını yürütmek üzere Belçikalı Prof. Dr. Rene Sard başkanlığında 15 kişilik bir teknik ekip görevlendirmiştir.

Bu ekip tarafından hazırlanan WHO / DSÖ Anayasası, 19-22 Temmuz 1946 tarihlerinde New York'da düzenlenen "Uluslararası Sağlık Konferansı" sürecinde; BM üyesi olan 51 ülke delegesi yanında, Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Uluslararası Halk Sağlığı Bürosu (OIHP-Paris), PAHO, Kızıılhaç, Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu ve Rockefeller Vakfı temsilcilerinin de dahil olduğu toplam 61 temsilcisinin

onayı ile kabul edilerek 22 Temmuz 1946 tarihinde imza altına alınmıştır.

Dönemin Sağlık Bakanı Dr. Behçet Uz, DSÖ'nün kuruluş ve Anayasa oluşturma çalışmalarına Türkiye'nin de aktif ve fiili katılımını sağlamıştır. 22 Temmuz 1946'da

Dr. Behçet Uz

imzalanan Dünya Sağlık Örgütü Anayasası'nın altında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına Prof. Dr. İhsan Doğramacı'nın imzası da vardır.

Üzerinde anlaşmaya varılan ve imza altına alınan DSÖ Anayasası'nın yürürlüğe girebilmesi için BM örgütüne üye en az 26 ülke tarafından kabul ve imza edilmesi gerekmektedir.

Bu kabul sayısına ulaşıncaya dek DSÖ'yü yönetme görevi Yugoslav Prof. Dr. Andrija Stampar başkanlığındaki bir "Ara Komisyon"a verilmiştir. Ara dönem tahmin edilenden daha uzun ve iki yıl sürmüştür. Nihayet 26 ülkenin imza ve onayına 7 Nisan 1948 tarihinde ulaşılmış ve böylece Dünya Sağlık Örgütü Anayasası, bu tarihte resmîyet kazanmıştır.

Ara Komisyon, ülkelerin delegelerini de çağırarak, 24 Haziran 1948 tarihinde ve son olarak, Cenevre'de bulunan BM Sarayında toplanmıştır. Toplantıya Komisyon ile birlikte 48 ülke

delegesi de katılmıştır.

Delegelerin Genel Kurul Başkanlığına Kanadalı Dr. Brock Chisholm seçmesi ile Ara Komisyon'un görevi sona erer. Böylece toplantı Dünya Sağlık Örgütü'nün birinci Genel Kurulu (Asamble) niteliğini kazanmış olur. Genel

Kurul'un çalışmaları bir ay sürer. Bu sürede örgütün en hayati organı olan Yönetim (İcra) Kurulu'nu oluşturan ilk 18 üye belirlenir, yıllık program ve bütçe onaylanır. Ayrıca Genel Kurul'un işlevsel elemanlarının atamaları yapılır. Buna ek olarak, Uluslar/Hükümetler ve Dünya Sağlık Örgütü arasındaki

22 Temmuz 1946'da imzalanan Dünya Sağlık Örgütü Anayasası'nın altında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına Prof. Dr. İhsan Doğramacı'nın imzası da vardır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün İsviçre'nin Cenevre kentindeki merkezi

karşılıklı iletişim ve eşgüdümü sağlamak amacıyla Bölge Ofisleri fikri tartışılarak olgunlaştırılır.

Genel Kurul (Asamble) bir aylık çalışmasını tamamladığında üye sayısı 55'e yükselmmişti. Daha sonra

1949 yılında PAHO'da Dünya Sağlık Örgütü'ne katıldı ve böylece dünya çapında tek bir sağlık örgütü World Health Organization (WHO/DSÖ) ortaya çıkmış oldu. Günümüzde 194 ülkenin üye olduğu DSÖ 6 bölge ve 150 den fazla ülke ofisi ve 7000 den fazla personeli ile çalışmalarını sürdürmektedir.

DSÖ'nün Anayasası'nın kabul günü olan 7 Nisan 1949

yılından başlayarak günümüze dek her yıl tüm dünyada "Dünya Sağlık Günü" olarak kutlanmaktadır. Kutlanma gününden yani 7 Nisan'da başlayan ve 13 Nisan biten hafta ise Dünya Sağlık Haftası olarak tanımlanmaktadır. Bu hafta

Yıllara Göre Dünya Sağlık Günü Konuları

2019 Her Yerde ve Herkesin Sağlık Bakımına Erişimi	2008 Sağlığın İklim Değişikliğinin Kötü Etkilerinden Korunması
2018 Evrensel Sağlık Güvencesi	2007 Uluslararası Sağlık Güvenliği
2017 Depresyonu Konuşalım	2006 Sağlık İçin Bir Araya Gelerek Çalışmak
2016 "Diyabet" Önlemek- Sürveyansı Geliştirmek - Bakımı Güçlendirmek	2005 Her Çocuğu ve Annenin Annesini Hesaplamak
2015 "Gıda Güvenliğinde" Beş Anahtar	2004 Yol Güvenliği
2014 Vektör Kaynaklı Hastalıklar	2003 Çocuklar İçin Sağlıklı Çevre
2013 Sağlıklı Tansiyon ve Sağlıklı Kalp Atışı	2002 Sağlık Yasası
2012 İyi Sağlık, İnsanların Hayatlarını Daha İyi Hale Getiriyor	2001 Zihinsel Sağlık
2011 "Anti-Mikrobiyal Direnç" Gelecekte Bir Tedavi de Olmayacak	2000 Güvenli Kan
2010 Sağlık ve Şehirler,	1999 Aktif Yaşlanma
2009 Acil Durumlar İçin "Hastaneleri Güvenli Hale Getirmek"	1998 Annelik Güvenliği
	1997 Enfeksiyon Hastalığının Evrimi
	1996 Daha İyi Yaşam İçin Sağlıklı Şehirler
	1995 Küresel Çocuk Felsefesinin Ortadan Kaldırılması
	1994 Sağlıklı Yaşam İçin Ağız Sağlığı

boyunca ve o yıl için seçilen konu hakkında çok çeşitli etkinlikler yapılarak toplumlar ve yönetimlerin konunun farkına varması sağlanmaya çalışılmaktadır.

Bu sene (2019) 7 Nisan'da dünya sağlık gününün 70. yıl dönümü kutlanacaktır. Ve konusu "Universal Health

Coverage, Everyone Everywhere / Her Yerde ve Herkesin Sağlık Bakımına Erişimi" olarak belirlenmiştir. Gerçekten de DSÖ'nün süregelen sloganı ve hedefi olan "Health for all / Herkes için sağlık"ın olmaz ise olmazı "her yerde ve herkesin sağlık bakımına erişimidir". Dünya nüfusunun yarısının yeterince temel sağlık bakımına erişemediği günümüzde, dünya sağlık günü konusu olarak bu konunun seçilmesi gerçekten yerinde ve manidar olmuştur.

Son 25 yılın "7 Nisan Dünya Sağlık Günleri" aşağıdaki çizelgede

Nisan Ayında Kutlanan Sağlık Günleri

1-7 Nisan	Kanser Haftası
2 Nisan	Dünya Otizm Farkındalık Günü
7 Nisan	Dünya Sağlık Günü,
7-13 Nisan	Dünya Sağlık Haftası
11 Nisan	Dünya Parkinson Hastalığı Günü
12-18 Nisan	Kalp Sağlığı Haftası
15 Nisan	Büyümenin İzlenmesi Günü
17 Nisan	Dünya Hemofili günü
21-28 Nisan	Ebeler Haftası
22 Nisan	Dünya Günü
24-30 Nisan	(Son haftası) Aşı Haftası
25 Nisan	Dünya Sıtma Günü
28 Nisan	Sağlık Çalışanlarına "Şiddete Hayır" Günü

verilmiştir. Bu liste aynı zamanda dünyanın günümüzdeki önemli/ öncelikli sağlık sorunları listesidir.

Nisan ayında kutlanan / ele alınan sağlık günlerinden en önemlisi 7 Nisan Dünya Sağlık Günü'dür. Ancak tek gün de değildir. Nisan ayı kutlanan sağlık günleri açısından en zengin aylardan biridir. Aşağıdaki listede de nisan ayında kutlanan/etkinlik düzenlenen sağlık günleri görülmektedir. •

Kaynak: Bu metnin hazırlanmasında başta <https://www.who.int/> olmak üzere DSÖ'nün resmi sitelerdeki bilgilerden yararlanılmıştır.

Merkezi Cenevre'de olan Dünya Sağlık Örgütü'nün yönetimi Afrika, Amerika, Güneydoğu Asya, Avrupa, Doğu Akdeniz ve Pasifik olmak üzere altı bölgeye dağılmıştır. Ayrıca çeşitli yerlerde büroları ve bölgesel komiteleri vardır. WHO, kuruluş yasasıyla, bütün insanların en yüksek sağlık düzeyine erişmesini sağlamaya yönelik geniş yetkilerle donatılmıştır. WHO'nun salgın hastalıklara karşı, bu hastalıkların kaynaklarının ortadan kaldırılması ve yaygınlaştırılmış aşı kampanyalarıyla özellikle 3. dünya ülkelerinde yürüttüğü uğraş başarılı olmuştur. WHO'a üye devletlerin ve yönetim bölgelerinin sayısı 1982 itibarıyla 158'dir. Türkiye, Dünya Sağlık Örgütü'ne 9 Haziran 1947'de katılmıştır.